

U. Rindler

Pređplate van Šibenika:
— na tromjeseč 3 Kr.
— na pol godino 6 Kr.

Pređplate u Šibeniku
sa donošanjem lista u knudu
jednaka je kao i van Šibenika.

Pojedini broj stoji 6 para.

HRVATSKA RIEČ

Pređplate i pisma šaju se
Uredništvu. Nefrankirana se
pisma ne vraćaju. Oglasi, pri-
občena pisma, zahvale itd.
tiskaju se po 20 para redak
— ili po pogodbi. —

IZLAZI SRIEDOM I SUBOTOM.

VELEIZDAJA I SPOJENJE SA ŽELJEZNICOM

Ta dva pojma nemaju ništa zajedničkoga, a ipak bečki krugovi dovode pitanje željeznice sa veleizdajom u savez. — Bečka novina „Presse“ piše: „Službeno saopćenje vrhu razprava u vieću zajedničkog ministarstva javlja, da se je uzelo u pretres i spajenje Dalmacije sa željeznicom. U istinu govori se, da je ugarska vlada voljna privoliti kopnenoj dalmatinskoj pruzi. U cijeloj Dalmaciji ova viest će se pozdraviti sa najvećim zadovoljstvom. Dalmacija je jedina zemlja u Europi, koja je sa kopnom spojena jedino preko stranputica, koje iz pomorskih luka vode u zauzete zemlje. Upravne pruge između Dalmacije i Austrije do ovog časa nema i u nijednoj državi na svijetu ne može se naći tako sramotnog stanja proti prosvjeti, da se do jedne velike pokrajine, kao što je Dalmacija, iz glavne zemlje ne može doći nego preko okolišivajućih stranputica ili po moru“. Onda nastavlja: „Skoro je razumljivo za to, da Dalmatinci, kao što je običaj u Austriji, iz nada tjeraju po nešto veleizdajničku politiku i neprestano na njihovim saborima stvaraju zaključke, koji izražuju njihovu vruću želju, da budu pripojeni zemljom Stefanove krunice. (htijase reći Hrvatskoj. Ured.) Možda je baš to i pomoglo, jer u Austriji ne dobija nitko ništa, ako ne buči ili ne prieti, da će od nje odpasti i uteći“.

Ova izvopied bečkog lista veoma je važna i poučna. Kamarila bečka htjela je Dalmaciju uništiti izrabljivanjem po onoj Macehiavellovoj, da je najsigurniji način, da se vlada kojom zemljom, upropasti je. Zato je u Dalmaciji, u koliko se sa bečke strane moglo, uništeno sve, što podiže u zemlji obrt, trgovinu, prosvjetu, bogatstvo. Što još Dalmacija nije posve upropašena, to treba zahvaliti žilavom odporu i radnosti njezinog pučanstva. Naš čovjek, od svakoga zapušten i ugnjetavan, znao je pouzdati se u svoje sile, pak je na svojoj tvrdj ličici, uz ovo naše more, spasio i svoju narodnost i svoje dostojanstvo. Kad je naš narod znao preživiti dosadašnje austrijsko upravljanje, dokazuje, da ga nijedna sila ne može uništiti. To kao da uviđaju i u Beču, pa su eto napokon odlučili sagraditi nam željeznicu.

Ta bečka odluka učinjena je, kako nam nova „Presse“ priča, od straha, da se veleizdajnički dalmatinci umire, da ne teže više Hrvatskoj, da budu pokorni otečinskoj Au-

striji, koju je napokon izjela sramota, pa nam počela popuštati.

Ovo popuštanje bečke vlade, ova odluka, da se i za Dalmaciju počne štogod raditi tekar sada, kad se Dalmacija ozbiljno podigla, da traži što je po pravu ide, dakaziva nam, da Dalmacija nije onako ništeta, kako su je bečki krugovi prikazivali. Sada, na jednom, i njima je sramotno, i njima je teško dosadanje zapuštenje Dalmacije. Sada je i njima pače razumljivo, zašto je Dalmacija veleizdajnička, zašto buči, zašto prieti odcepiljenjem. Sada je i njih strah, da Dalmacija ne uteče. — Za Dalmacijom dolaze kvarnerski otoci, dolazi sva zapadna Istra, cijelo jadransko more, a onda s bogom gospodstvo njemačko, s bogom „Drang“ i t. d. Na jednom eto bečkim krugovima Hrvati nisu više dvorske odrpne, „fetzen“ kamariške; Hrvati su im postali potrebiti, jer su oni i danas, kao u prošla vremena, stup najjači svevladnog položaja Austrije, i zato eno u Beču se tuku u prsa, kako su nas na sramotu kulture mogli držati u stanju najgnusnije zapuštenosti.

Kako se nehotet u Niemi odavaju! Kako im je strah ušao u kosti i na samu pomisao, da bi se Dalmacija mogla od njih odcepiti! Ona pasivna, ona nevoljna, prosjačka, gnusna, divljačka Dalmacija ima pravo, po priznanju Niemaca, da bude veleizdajnička, jer se u Austriji drugičije nemože ništa postići....

Ali ipak u tom priznanju ima i prita-jana uvreda. Niemac, drzovit kako je, kaže s otim, da se Dalmacija izjavila za združenje sa materom zemljom Hrvatskom samo za to, da joj se dobaci, kao gladnom psu, koja odođjana kast, a onda da će se primiriti, onda da će biti prezadovoljna što može stati i ostati u sklopu zemalja zastupanih na carevinskom vieću. Onda Dalmacija ne će počinjati veleizdajstva tim, što njezini sabori zaključuju pripojenje materj zemlji Hrvatskoj.

Ko ovo i ovakovo plitko njemačko umovanje nije za nas uvreda, onda mi ne znamo, kako bi nas se moglo ljine uvrediti. Ta naš zahtjev za sjedinjenje nije od jučer nego od vjekova. Taj naš zahtjev podkripljen je našom narodnosti, našom povjesti, našim državnim pravom, prisegam i obećanjima naših kraljeva. Što se taj zahtjev nije još izpunio nije naša krivnja, nego uprav onih Niemaca, koji nas danas tobož miluju, a u istinu nas vriedjaju onako drzovito kako oni znadu. Jer predpostaviti da smo mi Dalmatinci postavili zahtjev sjedinjenja samo kao ucjenu austrijske milosti, da je dakle taj naš zahtjev na njeki način samo sredstvo

da čim veću korist izvučemo od austrijske vlade, to je za nas ljuta uvreda, a za Niemce je obmana, varanje sebe i drugoga. Jer i kad bi se postavili na to stanovište, da sebe, našu domovinu, našu narodnost, našu budućnost prodajemo boljem nudiocu, zar bi Austrija bila kadra kupiti nas i našu zemlju za nekoliko stotina kilometara željeznice? Zar ona nebi bila dužna nadoknaditi naše izgubljeno trgovačko brodovlje, našu pomorsku i kopnenu trgovinu sa našim zaljedjem i sa svijetom; naše upropašeno obrtništvo i poljodjelstvo? Zar ona nebi bila dužna nadoknaditi sve, što smo u njezinom društvu izgubili i što ne možemo kroz dugo vremena na nijedan način ne samo povratiti, nego ni približno nadoknaditi?

Pa kad bi sve to današnja Austrija učinila, zar mi ne znamo, da bi to ona uradila ne radi nas, nego radi našeg mora, dakle radi sebe, radi svoje trgovine, radi svoje svevladnog položaja i svoje ekonomične potrebe?

U nijednom slučaju mi ne možemo biti harni gospodi u Beču, jer što oni uzrade u Dalmaciji, rade samo na svoju korist. Nami to njihovo nastojanje može poštogod koristiti, ali najvišu korist imali bi oni isti, koji s nami nemaju ništa zajedničkoga nego samo nastojanje, da oni budu gospodari, a mi sluge njihove. A takvog zajedništva Dalmacija ne može i ne će priznavati nikada.

Dalmacija, u svojem pučanstvu, zna da je njoj zlo i da će joj biti uvijek zlo, dok ne bude u zajednici sa ostalim udima Hrvatske samovoljno odlučivala o svim svojim potrebama. Jedino u toj zajednici ona će moći doći do potrebitog obrta i trgovine po kopnu i po moru. Ona će jedino kao udo Hrvatske države moći dostignuti ono, što joj danas iz Beča nudjaju kao ucjenu za narodno njezino izdajstvo. Do izdajstva naša Dalmacija ne će nikada doći, pa zaludu su bečkoj gospodi sva naklapanja o veleizdaji itd.

Stvar naša jest stvar zakonita i sveta, stvar neofudjiva i nepodkupljiva, stvar kojoj će svaki sin naše zemlje posvetiti svaki svoj čin, svaku svoju misao, pa i svaku kaplju svoje krvi, ako bude od potrebe.

Ovo smo morali iztaknuti otvoreno i jasno, jer ne dopuštamo, da naše tekinje i naše nastojanje drzoviti Niemac uzimlje kao sredstvo ili kao prijetnju, samo za to da od njega što dobijemo.

Ovo smo iztaknuli i za to, da upozorimo naše zastupnike u Beču, kako je njihova dužnost oprieti se onako nizkom tumačenju našeg narodnog djelovanja. Oni su, ako ikad, a ono danas, dužni ustati u par-

lamentu i otvoreno i jasno naglasiti, da se Dalmacija ničim ne da omesti u traženju izpunjenja njezinih prava na sjedinjenje sa materom zemljom.

Naši pak zastupnici u Dalmaciji na dobačenu uvredu dužni su odgovoriti udvostručnim, intenzivnim radom u smislu riečkih zaključaka. Danas zaustaviti se na po puta značilo bi da Niemac ima sto pravica, kad nam se ruga omalovažujuć nas u našim najsvetijim zahtjevima.

Osvrñ na sabor

Nije da pišemo ovaj osvrt radi novinarskog običaja, već radi važnosti tek minulog našeg saborskog zasjedanja. Tu su nu važnost priznale sve naše novine, a one, kojima glavni momenti zasjedanja nisu bili počudni, morale su ipak mnogo toga kazati, ne bi li oslabile njihov dojam. U tome nisu ni najmanje uspjele, dapače pokazale su još jednom, kako im je više do tvrdoglavja zapredanja, do pogubnog objasnijavanja, nego li do stvarna razpravljavanja.

Nije se bez razloge spomenulo, da je ovogodišnji saborski rad daleko nadmašio sve, što se je odprje u saboru poradio. — S pravim ponosom svaki ozbiljni otačbenik gleda na taj rad i priznaje, da je malena Dalmacija dala najljepši znak života, da je poduzela takovu djelatnost, koja može donijeti najviše koristi našoj narodnoj stvari u obće, a napose mnogo doprinieti u današnjim političkim prilikama, u kojima hrvatsko pitanje izskake na površinu i od sebe, te se ne da nikako preći preko njega.

Prigovorilo se, da je sabor malo što učinio za ekonomsko unapređenje zemlje t. j. da su se ekonomska pitanja ovog puta uzela u jako nezmatan pretres. Taj prigovor ne stoji. Sabor je dosta toga i u tom pogledu učinio, koliko je do njega, a mi idemo dalje, te velimo, kako bi najbolje bilo, da se sabor nije u obće na ta pitanja ni osvrnuo. Tim bi bio najbolje upozorio vladu na njezinu veliku pogrešknu, na nepravdu, koju ona godimice nanosi ovoj našoj zemlji, bio bi joj najrječitije predbao goraku istinu, kako je u našem pokrajinskom saboru zaludu razpravljati o bud čemu, što zasjeca u ekonomske prilike zemlje, kako je cijelo višegodišnje nastojanje zastupnika svih strana, sve izticanje naših potreba i nevolja ostalo uvijek bezuspješno i kako već nema izgleda, da će vlada, kakova je danas, ikad ozbiljno i duševno shvatiti te potrebe i njima udovoljiti.

USPOMENE IZ JUŽNE AMERIKE (Buenos-Ayres)

Više se puta čuje prigovarati talijanskoj imigraciji, ne možda za to, što bi talijanci bili gori od drugih, već za to, što oni u republici Argentini brojem nadmašuju sve druge narodnosti, te su donekle krivi, da privreda radnika ne odgovara zahtjevima života; dok o kakovoj moralnoj i fizičkoj degeneraciji ne može biti nit govora, jer gdje se god radi o kakovom zamašnom poduhvatu, kojemu bi duša i začetak bio Argentinec, Englez ili Niemac, nađi će mu uvijek uz bok po kojega Talijanca, da mu svjetom i djelom pomogne.

Istina, nisu svi talijanski useljenici jednako vrsni, da zadovolje potrebam zemlje; sa narodnogopodstarenog gledišta republika je Argentina skroz agrarna zemlja, i kao takovoj njoj ne treba samo pučanstva, već i to, da se ono pretežnim dielom posveti obrađivanju tla, u čijoj utrobi leži zakopano neprocijenjivo blago.

Ovdje treba dakle razlikovati stanovnike sjeverne Italije od Napuljaca, Kalabreza i brdjana abručkih, koji se, premda zanimanjem ratari, na-

stoje osloboditi toga posla. S toga ih je vidjeti u gradovima, gdje se pretežno bave malim obrtom i sitnom trgovinom, prodavanjem voća, novina, čišćenjem cipela, ili se pretvore u nadničare, zidare, sluge, nadničare pri željezničkim radnjama. Oni će se zadovoljiti obavljanjem najniže službe, ali ne će nikako da se obvežu; hoće da budu u stanju, čim se domognu stanovište svote, povratiti se svojim kućama.

U takovim poduhvatima, koji ne zahtjevaju ni osobita truda, ni velikih glavnica, južnom Talijancu nema možda premda na svijetu. On je s malim zadovoljan; triezan i skroman, njegove su potrebe ograničene, što možda, ne obrzuć se na materijalnu korist, sačinjava veliku manu, koja u njemu otupljeva um i ubija onaj poduhvatni duh, kojim je nadahnut Genovez, onaj pjesničku narav veselog i bezbrižnog Toskanca, koji prirodjenom mu oštroumnošću znađe svesti u sklad svoje potrebe sa onima ostalog pučanstva, te se prilagodi njegovom načinu života, usvoji njegov značaj i njegove običaje.

Sudeć nepristrano o ekonomskom preporodu Argentine, neki me ponos nutka, da mimogred napomenem znamenitu ulogu, koja u njem odgovara Slavenima u obće, a Hrvatima napose.

Naseobine, koje su utemeljili dalmatinci poznati pod imenom „los austríacos“, bile su uvijek uzhitom pođzdrvljene; nu, dok oni ne sačinjavaju skoro nigdje posebnu skupinu, već su obično pomiešani sa stranim elementima, te izloženi pogibeli otadjenja, predstavnici inih slavenskih narodnosti, a sobito Poljaka, koji danonice na liježde malo pridolaze, ogradili su se proti njoj sred velikih i cvatilih selišta, u kojima su oni podigli na svoje vlastite troškove crkve i škole, a sačuvali jezik, to najveće narodno obilježje.

VII.

Bilo od objesti, bilo od nevolje, Hrvat, a osobito dalmatinski primorac rado seli u tuđinu; dok on obija svietom, sruši mu se sjeme, a na djedovini pred kućom pragom iznikne drač; nu to ni malo ne smeta one, do kojih je možda doprlo glas o nenadanoj sreći pojedinca, da se povedu za njegovim primjerom, ne osvrćuć se na biedu većine.

Dosta sam i ja za mojih mladih dana tumaario; obišao sam skoro sve važnije svjetske luke i u svakoj sam se imao prilike nasladjivati zvcima materinskog mi jezika; svugdje sam bio ugodno iznenadjen prisutnošću zemljaka, čija bi mi uspo-

mena trajno lebdila pred očima, sačinjavajuć dođirnu tačku između mene i domovine; vatra čeznuća za izgubljenim dobrom, koja je, zapretana sjajem tuđih krasota, u mojoj duši samo tinjala, buknula bi u takovim časovima jače i ja bih jače osjetio važnost onoga časa, kad sam desetgodišnjim dječakom bio primoran dobaciti posljednjaj poždrav i rodnom žalu i bezbrižnim, ali na žalost prevec kratkim danima moje prve mladosti.

Gdje god dakle može biti govora o privredni, tu je bez sumnje zastupana i Dalmacija, ali nigdje u tolikom broju kao što u republici Argentini. — Niemac i Englez ide u Sjevernu Ameriku, dok Dalmatinc od nje nekako zazire; u novije ga je doba stala privlačiti Nova Zelandija i Južna Afrika, nu Argentina će i nadalje ostati ona zemlja, u kojoj će on u najpovoljnije uvjete biti u stanju da razvije svoju djelatnost.

Tamo on sudjeluje kod svih grana obrta trgovine i ratarstva, posjeduje imanja, bavi se značnošću, te priskrbljuje pomorstvu najviši dio valjanih mornara, koji u glavnome gradu, premda dobro plaćeni, ostaju vječiti bezkćunici, dok težak u pokrajini nakon nekoliko godina postaje gospodarem svoje zemlje i provodi udoban život.

(Sledi.)

Otvorimo li saborska izvješća svih prošlih godina, mi ćemo tu naći na stotine i stotine raznih upita, predloga, resolucija, na bezbroj sočnih, krasnih, svestranih govora o našim ekonomskim neprilikama; naći ćemo, kako su zastupnici jednu te istu potrebu po više puta naglasili, izmislili i pozvali vladu, da joj doskoči, pa sve uzalud! Došlo je do žalostnog osvjedočenja, da je taj posao Sizifov trud, da je to isto kao shepcu namigivati, a gluhu pripisavati.

A što nije o svim našim ekonomskim potrebama kazala javna štampa, što ne kaže ta štampa svaki dan? Pa što vrijedi?

Da je vlada sklona učiniti išta dobra za narod, bilo bi dosta da uzme u obzir obzir tužbe, što se iznašaju u našim novinama i kojima je nastojanje naših zastupnika samo vjerni tumač. Ali ništa od toga; vlada preko svih opazaka i javnih tužaba prelazi jednakom ravnodušnošću, jednakim cinizmom i pušta da narod dalje propada materijalno i moralno, znajući, da je njoj, kakova je danas i kakva je uvijek prema nama bila, jedino uporište naše siromaštvo i naše propadanje. Ona je dakle hotimično gluha na sve, što joj se predbacuje, a gluhoj vladi nije korist govoriti više običnim jezikom. Hoće se tu drugih sredstava, a takovih se je sredstava upravo latio naš sabor u ovom svome zadnjem zasjedanju.

Kod takove obzornosti koje čudo, ako su naši zastupnici ove godine učinili samo ono, što su mislili, da im je prieka dužnost činiti, ako su se ponijeli samo onako, kako im je uvjerenje osobni i narodni ponos nalagao, a prepustili sve ono, u čemu su znali, da će i opet utaman izgubiti vrijeme i trud?

Nego, uza sve to, oni su i u tome dokazali, da ih sviest dužnosti ne ostavlja ni onda, kad bi ju imala zamijeniti opravdana indiferentnost, te smo vidjeli i ovog puta dosta zanimanja za sve naše preče gospodarstvene potrebe, kao i za ostale lokalne potrebe pojedinih izbornih kotara.

Politički momenat bio je u ovom saborskom zasjedanju kud i kamo važniji, važniji nego li ikad do sada. I ako je taj momenat bio izazvan kao naravna, logična posljedica posljednjih pojava u našem javnom, političkom životu, ipak je svojom velikom, odsudnom važnošću svratio na se pažnju svih onih, koji su do sada preko svih izvaja, sabora preko cijelog njegova djelovanja prelazili nekakvom mirnom bezbrigom; začuono je sve one krugove, u kojima je ova zemlja bila uvijek samratna kao prosta pepeljuga, koja nema gotovo prava da se javi.

O tome ćemo nastaviti.

Pismo iz Beča

BEČ, 29/11. '05.

Tempora mutantur et nos mutamur in illis.
Danas u cijeloj manjrhiji pruža biedni Slaven svoju žuljavu ruku, ali ne više, da prosi u silnika milostinju, već da oštro zahtjeva svoja sveta prava. A osobito ovu u Beču, u bogatoj i krasnoj prijestolnici Habzburgovaca, narodna sila pokazala sva svoju moć. Odrvažan i odlučan stupa slavenski narod u zajednici svih onih, koji su kao i on do sada trpili pod jarmom autokratske kamarile, da dade izraza svojoj neuklonjivoj volji. I eto ga u dujoj povorci od preko četvrt milijuna duša, da dostojno odgovori, ali energično pita za zadnji put, nek mu se dade u zakovadnom zboru ove države ono važno mjesto, koje mu pripada po broju, po snazi i po njegovom radu.

On, koji u biedi i nevolji, neumorno radeći, stvara kapital, on hoće da s njim i sobom vlada i upravlja ne samo, nego da i u svim javnim pitanjima on sam mora da odlučuje, jer se na njegovim plećima uzdrži čitava država. Ne će, da kao do sada stječevina njegovog rada prelazi usljed zapletkanja tuđih državnika u njemačke ruke. I ta kolosalna povorka krene preko širokog i ubavnog Ringa između onih velebnih zgrada, koje stoje kao „monumentum aere perennius“ ljudskog rada, a koje je potlačeni puk svojom mršavom i crnom rukom podigao. Ta povorka, okićena nebrojenim zastavama, na kojim su bile napisane i želje i prijetnje naroda, prolazila pred parlamentom, da pokaže zakonodavnicima današnjim svoju sveožnju silu i svoju neodklonjivo volju. Nad tom u historiji nepamćenom manifestacijom žarko sunce pružalo svoje zadnje jesenske zrake, kao da i ono, koje dava svakom biću snage i krjeposti, blagoslivlje tu gorastanu ljudsku masu, koja hoće da silnike smetne, da umišti nepravdu i tiranstvo, a želi slobodu, ljubav i mir.

A u parlamentu, u viećnici, državnici, potreseni od današnjeg pojava, obećali čim prije izmesti

novu izbornu osnovu na temelju sveobćeg, jednakog, izravnog tajnog izbornog prava. Nek ipak smetnu s nama državnici, da su tim prostim obećanjem učinili što narod hoće. Ne, već mora da se oživuotvori volja naroda i da se sve njegove želje čim prije izpune. Nek se pak ne nadaju, da će kao prije njihovim kamarilskim spletkama biti pri ruci slavenski narodi, koji su radi svoje dobroćudnosti i poštenja sebi neizmerno štetovali. Ne će biti više tako. Mi ne ćemo, ne moramo da popuštimo pod nikakvim uvjetom. Mi zahtjevano, hoćemo sveobće, jednako, izravno tajno izborno pravo. Ne popuste li neprijatelji naši našem opravdanom zahtjevu, oni će biti odgovorni za posljedice teške. Mi ćemo im samo tom prigodom doviknuti: „mundus vult decipi, ergo decipiatur“.

Pismo iz Zagreba.

(Hrvatski Sabor)

ZAGREB, 25/11. '05.

Sjednica 24.og studenoga. Od vlade prisutni: ban grof Pejačević, odjelni predstojnici Čvarkić i Marjanović. Iza čitanja i ovjeravanja zapisnika zadnje sjednice i čitanja podnesaka nastavlja se obća razprava o proračunu za g. 1906. — Piscičić, čisti, odbija napadaje baruna Pavla Ranča, da je čista stranka prava agent provokater Beča, a da dokaže da to ona nije čita poznatu izjavu dra Franka, za koju je on htio da bude podlogom riečkog sastanka, zatim opet čita izjavu eksekutivnog odbora čistih o riečkoj rezoluciji. To čitanje traje više od tri četvrtina sata, a to da je čitao zato, da se vidi, da oni nisu ni bečki ni peštanski kamarilci (veselost). Zatim i opet čita pismo jednog seljaka o promjeni izbornog prava, i to čitanje traje 20 časa. Nakon svega toga čitanja kroz 10 časa govori o proračunu, tangenti, činovništvu, Področju, arhivarijama, zastavama, o saborskim dnevnicama, o povišenju plaće učiteljima, o cestogradnjama, regulaciji rieka, o sveobćem izbornom pravu, sve nesuvislo, te svršava, a da nitko svršetka osjetio nije. Za cijelo Piscičićevog govora u sabornici i galerijama vlada je obća dosada, a kad je svršio, svi ma je odlanulo. — Podpredsjednik hoće da nastavi sa razpravom o proračunu, ali zast. Tomac traži, da se predje na interpelacije. Pošto toga podpredsjednik nije htio učiniti, opozicija je bućela i prišla, da ne će dozvoliti narednom govorniku (Pisti Barloviću) govoriti. Tako se je ipak prešlo na interpelacije. Sašel (hrv. stranke prava) obrazlaže svoju interpelaciju o povredama nekih §§ zakona o lovu izoseći netovjetočno postupanje lugara sa psima i mačkama na lovištima.

Tomac (čisti) obrazlaže svoje interpelacije o zabrani ustrojenja hrv. čitaonica u Varaždinu, o neredim u obćini u Grobniku i o zemljišnoj zajednici u istom mjestu. Iza izjava podbana Čvarkića, da će se o neredim u grobničkoj obćini povesti iztraga, zaključena je sjednica u 1. s. i 50 č. po p.

Sjednica 25.og studenoga. Od vlade prisutni: ban grof Pejačević i odjelni predstojnici Čvarkić i Marjanović. Iza jučerašnje pasje i mačje razprave, danas je od magjarona debutirao Pista Barlović. On će glasovati za proračun, jer ima povjerenja u vladu grofa Pejačevića. Kaže da narod shvaća onu: „bogu hođe, a caru carevo“. (Zast. Mr. Mažuranić: a sebi ništa). U činjenici, da narod dragovoljno plaća poreze pa i zaostatke, vidi da u sadašnjim vladavinim ima povjerenja i sam narod. — Iznosi da zemlja troši u nastavne svrhe 7 milijuna Kruna. Zagovara da se urede učiteljske plaće i da se povisi stavka za dispozicionost od 30.000 na 60.000 K. Govori u prilog reformi obćinskog zakona, priznajući da su tužbe opozicije proti obćinskim činovnicima dobrano opravdane. Govori o nekim stankama proračuna iziđući, da se tim proračunom narodna stranka ponosi. Zatim govori o politici. Uzvisuje Tomasića, koji je za pobio Ranča i dra Vrbanića. Za ovog diela njegovog govora i opozicija i većina sabora i prenatrpane galerije izvrstno se zabavljaju i guše u smiehu. Govornik odigrava svoju ulogu sa izvrstnom komikom u izgovoru, izražaju i kretanjima. Nije od važnosti, da vam prenosim ovaj političko-bufonski govor, jer mi i sami magjaroni podavaju toliko interesa, koliko se dava u kazalistu kojejakvih lakrdijama, samo što je za ovakovo Barlovićevu umjetnost ne plaća uznanice; i tako hrvatski sabor pravi pogibeljnu konkurenciju zagrebačkomu kazalistu. Opozicija je ovdje zgodnim upadnicama učinila, da još bolje doskoči komična Barlovićeva figura. Obći dugotrajni orio se smiech, kad je Barlović rekao, zar je narodna stranka nešto *pifff!*, kad se kladio sa Tuškanom da ne će biti pristupa Rauchov, a osobito kad je govoreći o smiehu dr. Mile Starčevića imitirao taj smiech imitacijom glasa neke živine: *mmu!* Barlović je predbacio dolmat. hrvatina, zašto se Dalmacija ne odazva 1861. poizmat za sjedinjenje. Kad je rekao, da ne vjeruje Trumbiću, opozicija je uzvratila sa: „Živio Trumbić!“ Cielj je govor bio metanasanje bivšoj Kluenovojoj, sadašnjoj Pejačevićevoj i svakoj budućoj nenarodnoj vladi.

Kad je svršio tu dvosatnu zabavnu ulogu, bio je predmetom smieha i ironičnog čestitanja. I za govora Barlovićeva prešlo se na interpelacije, od kojih je najvažnija ona dra Franka o nesnosnim prilikama u Gospiću, gdje oblasti svakakvim sredstvima progone vladu nepoćudne ljude oko gospićkog „Hrvata“. Podban Čvarkić obećao je iztragu, a na to je zaključena sjednica u 2. s. po p. kad su se zastupnici morali žuriti na „parlamentarni objed“, koji im priređuje ban grof Pejačević i banica grofica Lila Pejačević. Naredna sjednica u ponedjeljak.

Sjednica 27.og studenoga. U ovoj sjednici prvi je govorio preč. Rubetić (hrv. stranka prava) zagovarajući ustrojenje medicinskog fakulteta i tehnika, učenje ruskog jezika u gimnazijama, definitivno uređenje ženskog liceja, poboljšanje plaće učiteljima. U političkom dielu svog govora veli, da je ovaj sabor krnj, jer nisu u njemu zastupane i ostale hrvatske zemlje. Spominje uvjete, koje dalmatinci postavljaju za sjedinjenje, a odnose se na proširenje izbornih prava, te veli da bi se ti uvjeti lako mogli prihvatiti. Pita: što prieti da se sjedinjenje izvede, te traži da sabor izabere odbor, koji će sa sličnim odborom dalmatinskoga sabora poradi, da se sjedinjenje provede. Govori o riečkoj rezoluciji, u kojoj da je samo prvi korak za oživotvorenje pravaškog programa, da se u ovim prilikama postigne bar sjedinjenje Dalmacije. Osvrće se na prigovor Tomasićev, da su se riečki resoluciošaši bezuvjetno pomudli Koštuu; naprotiv oni su postavili uvjete za gospodarsku, financijsku i političku samostalnost Hrvatske. Prosvjeduje proti tomu, da se podpisatelje riečke rezolucije nazivlje izdajcima. — Odbija proračun.

Dr. Štanić (magjaron) osvvrće se na govore Vrbanića i Rubetića. Prosvjeduje proti uvriedi da je program nar. stranke samo fraza. Veli da je nar. stranka odgovorna samo za svoje izjave, a ne za izjave pojedinca (t. j. Kluena). Vrbanić mu tad predbacuje: Ipak ste mi onda aplaudirali! Osvrće se na onaj dio govora Vrbanića i Rubetića glede sjedinjenja Dalmacije, te veli da *Dalmacija nema prava stavljati uvjete, već da ju se ima samo sašlušati* (dr. Harambašić kao kakvog krivca). Govori o riečkoj rezoluciji, te veli da je put, kojim se oni zastupnici obratili magjarima, nezakonit, jer da je iminicipij jedini kompetentni forum i sabor. — Zagovara zatim uređenje nasljednog prava, reformu građanskog parbenog postupka i tim skopčanu reformu odvjetničkog reda, kao što i reformu kaznenog zakona, koji je 1903. slavio svoju stogodišnjicu. Glasovet će za proračun.

Naredna sjednica u utorak 28. tek.

POLITIČKI PREGLED

HRVATSKA.

Sabor u Zagrebu nije onako živ, kako bi se u današnjim časovima očekivalo. A ni u zemlji reklo bi se da nema onoga, što bi trebalo predstojići izborima. „Novi List“ ovom stanju blago prigovara i pravo ima. Trebalo bi micati se, jer vrijeme leži.

Djaci koji su bili podvrgnuti sudbenom progono radi zadnjih demonstracija bili su oslobođeni kaznenog postupka, te se odustalo od progona proti gg. Omčukusa, Medinija, Kihna, Orlića, Mikela i Miodragovića. Na 23. bili su izpušteni iz sabora.

Pogovara se, da će opera u Zagrebu biti uzpostavljena, jer je banica Lilla Pejačević sazvala odbor za njezinu uzpostavu. U ovom odboru sudjeluju umjetnici, književnici i njeke gospođe. Viećenje nije pripuštena štampa.

UGARSKA.

Vlada na svaki način nastoji da uguši pasivni odpor koalicije, ali nije još polučila nego da njezinu ljude dotaju, diže sa službe odporne činovnike, raspušta municipalne odbore, a naprotiv koalicije uzkrčuje vladi poreze, sakuplja fond za činovnike te raspušteni činovnici dižu sa službe vladine ljude i imenjuje svoje. Veliki vladini župani i drugi vladini župani, te drugi vladini dostojanstvenici su izvrgnuti ruganju i napadaju. U svem ovomu prednjači Budimpešta, a ostali gradovi zemlje samo sliede njezin primjer. U Komoran je došao veliki župan u pratnji dvaju eskadrona husara i žandarmarijskog odjela. Grad se na to zavio u erminu. U Csegeled je županija glasovala 100.000 K za podporu činovnicima peštanske županije. Isto tako u Egges Balas, u Szomboru itd. Kako se vidi u Ugarskoj vlada pri-tajana revolucija. Njeki listovi su veoma zabrinuti, njeki se rugaju sa svim njeram vlade, koju da će ubiti prezir zemlje. Sa narutim velikim županima se postupka kao sa okuzenicima: iz daleka im se svak ugiblje i nitko s njima ne obći. Redarstvo i žandarmarija jedina je podpora vlade.

Fejervary putuje u Beč, drži ministarska vieća, ima u žepu raspust sabora, strožije mjere itd. ali kao da se ni sam ne vika u uspjeh.

Još najviše mogu pokvariti račune koaliciji zahtjevi narodnostih i radnički. U čitavoj zemlji su bile držane skupštine za obće izborne pravo.

Tako u Aradu, u vel. Kikindi, u Telekilazi, u Lugašu, u Pečuhu, Gjuru, Pešti i Požunu. Koalicija mora će uzeti u program zahtjeve radnika, ako ne će da stvar u kući moćnog neprijatelja.

AUSTRIJA.

Demonstracije za obće izborno pravo nisu prošle svugdje mirno, kao u Beču i ako je to bilo najviše sudjelovanja. U Češkoj i Moravskoj demonstracije nisu prošle bez krvi. Tomu se nije ni čuditi, ako se uvraži, da ovo pitanje prelazi od dana na dan u sve to akutniji stadij. To je vrlo dobar znak, jer iz ciele te akcije mogu nastati samo takove posljedice, koje će bit povoljne Slavenima monarhije. Isti Niemi, i ako uvidjaju, da im obće izborno pravo ne će pomoći, dapače, da će im moći škoditi, jer će im oteći poloviteni politički položaj u ovoj poli države, ne mogu nego zagovarati obće pravo glasa, jer bi inače imali proći svi radničku masu, kojoj niemi daju veliki kontingent. — Značajno je, da se je isti car Franjo Josip I. izrazio Bozenskom načelniku Dr. Perathoneru pri audijenciji, kako će uvedenje obćeg izbornog izravnog prava popraviti parlamentarne prilike, i da je to uvedenje skroz potrebno, jer da ga se ne može više prepričiti ni zaustaviti. — Izborna reforma, koju je navjestio Gautsch pri otvoru parlamenta nije ipak takova, da bi mogla zadovoljiti duhove. Sva je prilika, da će bit i daljnji izkaza, a i izgreda, jer će niemi tražiti uvijek način, kako da raznim zakucicama osjete provedenje obćeg prava glasa na najširoj podlozi. Nedelaka budućnost doniet će nam u tom pogledu mnogo toga, što se danas tek daje naslutiti. Bilo kako bilo, sveobće izborno pravo mora da konačno podupmo pobiedi.

RUSIJE.

Nemiri, i ako su prestali, još uvijek traju u svojim neizbježivim posljedicama. Računa se, da je danas u Petrogradu preko 75.000 radnika bez kruha. Dolaze i druge vijesti o manjim ili većim neredima, koji su samo epilog onih, te se odigraše prošlih dana. Tako se javlja, da su prekinute brojne javne sveze između Rusije Beča i Berlina. U Moskvi i Petrogradu ukinita je telefonska sveza. Poštarski i hrzojavni činovnici štrajkuju u Libavi, Odesi, Rigi, Harkovu i Rostovu. To su sve zadnji odjeci prevrata, pa da dodje i opet do kakvog generalnog štrajka, opet ne će biti zla, jer sada kao da sveukupna Rusija teži k miru i k povratku normalnih odnošaja. Bude li još potresnih vijesti, ne će se moći u nje ozbiljno vjerovati, jer će te biti bez sumnje skovane u židovskoj kovanići, odakle su i do sad uvijek izlazile u prečaranom obliku. Witte je izjavio, kako će bit ukiniti svi zakoni, koji su krnjili državnu ravnopravnost židova. Po ovoj izjavi može se suditi, da će i bies židova uzjenjati. — Kongres „zemstava“ izjavio se je za antonimiju Poljske, te je nade, da će napokon i ovo pitanje bit sretno riješeno na korist poljačkog naroda i ciele Rusije, od koje se Poljaci ne misle nikad oćiepititi.

Ruski krštaši „Rossia“, „Gromohoj“ i „Bogatir“ prisijeli su u Nagasaki (Japan). Admiral Jessen je izjavio, da su u Vladivostoku buknuh nemiri, kad je odputovao, i da će ostati u Nagasaki, da čeka odredbe ruske vlade.

FRANCUSKA.

U franczkom novinstvu živo se razpravlja o prijestolnom govoru cara Vilma, koji je on izrekao pri otvoru „Reichstaga“. — Sve se novine slažu u tome, da car Vilim uvijek više li manje potiče pitanje o mogućnosti rata između Njemačke i Francuzke. — Pronose se vijesti, da car Vilim boluje. Bol na usima, koja ga je davno mučila, opet se pojavila. Jedan glasoviti englezki specijalista za te bolesti bio je naglo pozvan u Berlin.

ŠPANSKOLSKA.

Radi događaja u Kataloniji, pri kojima su neki oficiri slabo prošli, mislio se je, da će u tom kraju bit ukimute ustavne garancije. U parlamentu se ipak nije u tom pogledu poprimila nikakva mjera. Sada se pronose vijesti, da će ministarstvo demisionirati, a da će ga zamieniti vojniko. Krstaš „Karlo V.“ bio je poslan iz Kadixa u Barcelonu. Međutim u Barceloni se povraćaju normalni odnošaji. I sveučilište je opet otvoreno.

NORVEŠKA.

U utorak je u narodnom kazalistu u Kristijaniji bila svečana predstava, kojoj su prisustvovali kralj, kraljica i pruski princ Henrik. Poslie predstave puk je burno pozdravljao kraljevski par. U cijeloj kraljevini vlada obće zadovoljstvo. Kralj je primio bezbroj čestitaka iz svih mjesta. I tako je eto završena razstava Norveške od Švedske bez ikakvih zamršaja.

TURSKA.

Uzprkos odluci Sultana, da ne će popustiti u svom odporu, ako veleustavi ne modificiraju svoje zahtjeve, nema do danas nikakve novosti. Situacija glede ovog spora, koji je u turske vode doveo me-

djunarodnu flotu, nepromijenjena je. Sultan je veleklasično iznio maksimum, na koji bi pristao. To se u evropskoj štampi nasupro, kao da je Porta u pitanju popustila, dok nasproti stoji, da je to tek početak pregovora. Hoće li ti pregovori uspjeli, to je drugo pitanje. — U Sofiji, Atini i Beogradu nemaju namjere, da izraze sadašnju krizu, kako bi se odnosaji u Macedoniji što više zamrili. No hoće li Turska mirovati? Vidjet ćemo.

JAPAN.

Iza kako su provedene sve formalnosti o ratifikaciji mirovnog ugovora s Rusijom, ministarsko je vijeće u Tokiju zaključilo, da se digne s grada i okolice ratni stanje. Ovaj će zaključak do nekoliko dana učiti na krjepost. Iz Pekinga javljaju, da su japanski i kineski punomoćnici mirno riješili razne prieporne točke glede Mandjurije. Japanska je vlada odredila, da se poslanici njema u Londonu, Washingtonu, Berlinu, Parizu i Petrogradu podignu na stepen poklarsa. Maršal Ojama već je krenuo u Japan, a general je Linjevič još u Gučulinu, u Mandjurskoj.

NAŠI DOPISI

Split.

Dan 28. proš. mj. bio je za Split vranedan. Izrazi socialisti, kojima su sudjelovali sve stranke bez razlike, uspješe podupnu i kao za Split upravo impozantno. Već oko 9 sati u jutro počelo se zatvarati sve radionice, svi dućani, pa i kavane. Na 10 sati sakupi se narod pred spomenikom Botića na Marmontovoj poljani. Vijale se tri zastave: trobojnica hrvatska, crvena socijalistička i dalmatinska. Pred narodom govorili su radnik Heinz i Dr Smoljaka. Obhodnja kroz grad izahledila je u podpnom redu; povorka je brojila preko 2000 duša. Sve su ulice bile prepune gledalaca; vidjelo se, da svak u sebi vapi za ostvarenjem pravednog zahtjeva sveobšteg, izravnog prava glasa, po kojemu i do sad potlačeni narodi ove države mogu jedino postići slobodu i neodvisnost.

Svaki je Hrvat ostao iznemešten, gdje onome izkazu nije službeno sudjelovala hrvatska stranka i njezin vodja, predsjednik Narodnog zbora, g. L. Borčić. Ne znamo, zašto on mogao dva tri dana unaprijed skupiti sbor, prije javnog sastanka, pa odrediti sve potrebe za sudjelovanje u ovoj znamenitoj prigodi. Da je to učinio, ne bi za stalno doživio onu zadanu blamažu u atriju obć kazališta. Zhoru je uzačas, da drži uvijek budni i živu narodnu svijest, da tumači prava Hrvata, da uču radu, redu i štodnji, uztrajajući seoske blagujne, gdje ih nema, otvarajući pučke knjižnice i t. d. Ali se za sve to g. Borčić ni najmanje ne briga; u njega nema za to zanosa, nema poleta, nema gotovo shvaćanja za rad; pustite vi njega da mirno šeta po Beču, jer duh novog vremena nije za nj! — Na dokaz tome evo vam još jednog podatka: Otrgao godina ustrojeno je ovdje „Društvo za prosvjetu puka“. Glasilo mu je „Pučki List“. Zadaća je društvu izdavanje pučkih knjižica. Predsjednik toga društva bijahu uvijek takovi po imenu, ali nikad po djelima. Ima evo pet godina, da predsjednik L. Borčić nije još nikad pozvao članove na sastanak, a nit predsjednik financiarnog odbora Dr J. Manjger ne radi ništa, nit se zna ista o financ. stanju društva. A to su vam oni ljudi, koji odmah shvate, da se proti njima radi i rovari, ako što zbilja hoće i započeti što ozbiljna i dobra raditi. — Ljudi božji, nije tako! Ako vi nemate vremena ni volje, predajte sve u ruke mladim silama, a ne ometajte društveni razvitak.

Na 29. pr. mj. bio je ovdje izbor novog obć. upraviteljstva. Jednoglasno bio je izabran načelnikom Dr Ante Trumbić. — Ostali članovi uprave jesu: Vieko Katalinić, Dr I. Bulić, J. Dr Račić, J. Kapić, M. Mikatić, P. Matošić. Nakon izbora novoimenovani načelnik Dr Trumbić kratkim, ali jezgrovitim govorom zahvalio se vieću na izborni i obećao uložiti sve svoje sile skupa sa sudrugovima u korist obćine, grada i cielog naroda, jer da je pozornost cielog naroda obraćena vazda i na Split, koji je uvijek na polju narodnog rada, u svim važnijim momentima našeg političkog života, bio vazda među prvima. Kao sin toga grada on ne će — reče — stediti ni truda ni muke, da grad bude napredovao u svakom pogledu, te će pri svečanom nastupu svoje nove službe iznieti program svoga rada i uprave kroz ovo iduće šestogodište.

Koli viećnici, toli svi ta prisutni pozdravise načelnikov govor trokratnim: živio! — Mi smo uvjereni, da je zadatak Dr. Trumbića prevoć ozbiljan, da zahtjeva žrtve i samopriponu, da to nije samo čast, već težak teret, ali opet poznamo vrlo dobro njegovu volju za rad, njegovu mladenečki zanos za sve, što je dobro i rodoljubno, njegovu uztrajnost i zdravo shvaćanje svojih dužnosti, pa smo stalni, da će on odgovoriti podupuno onim nadama, koje se u nj polagaju.

A grad mnogo od njega očekuje. U pogled čistote grada još se mnogo mora poraditi, na ob-

ćini se moraju bolje uređiti odsjeci činovništva, porazdijeliti referate među prisjednike, nek svak zna, što mu je djelovati; čistilo vode treba također popravka, točila se moraju prenieti i u kuće, na po. dove, putevi oko grada uređiti. Potrebna je gradnja novog obćinskog Doma, ljepša razsvjeta grada, a onda ne smije da izostane toli željeno oživljenje obrtne praktične škole, o kojoj sam vam i nekidan pisao. U toj školi morat će biti i odsjek za pouku u kućnom radu, koji će se obavljati u doba, kad nije moguće raditi na otvorenome radi loših vremena. Takova šta ima i kod braće Čeha, koji tu izraduju svakovrstne sitarije, za koje dobiju pak lip novac. Naši tečaci kroz godinu ne rade barom dva mjeseca usljed kiša, a praktično udešena škola naučila bi ih na izradbu raznih predmeta, koji se sad izvajaju u nas uvlače i za koje dajemo novac, što ga težkim trudom zaslužimo od one kapljice vina. Tako ostajemo bez novca, uvijek siromasi. U obrtu je velika ekonomska moć i snaga, zato je neobidno nužno, da se u Splitu što skorije otvori obrtna škola. Nuždan je i plan grada, e da jednom već prestanu nepravilnosti i grdešije u građenju kuća.

Ova i druga pitanja bit će sigurno svjed pred očima novoj obć. upravi, a naša je želja, da ih ona sistematično stavi u djelo i ostvari.

Pomoz Bog!

Neretva.

Naš poglavar Grli-oni, narećeni dr Žnjakete, porieklom je čić, s magjariem magjar, s austrijancim živi austrijanac, s japancima je proti obćiji, te u prepunu svojoj mudrosti zna javno izvaliti prepune košare mirisava cvieća iz svojih sladkih i finih usta. On javno govori, da što je njemu stalo, što „Hrvatska Rieč“ iznosi njegova djela, jer da on ima vladu u džepu, pa da može uraditi što ga volja, nitko da mu nahuditi ne će. Nekidašnji dopis o sijenemu, kako ga dieilo i kakve ga je vrsti nabavio, ipak ga uzemirilo, te upelo učitelju Kuzmaniću, da ga u „Jedinstvu“ opravda. Antonije odvratio Kuzmaniću, da ne će tiskati. Sada će, kad se ne može drugdje, u „Poljodjelskom Vjestniku“ otisnut se slava dra Žnjakete, na što ćemo odvratiti.

Dr Spekula.

DOMAĆE VIESTI

Naš Zastupnik. Dr Ante Dulibić krenao je u četvrtak u Beč. Kad dovrši ovo zasjedanje Carev. rieća Dr Dulibić će se odmah nastaniti u Zadru, da započne svoje djelovanje kao prisjednik zemaljskog odbora. Bit će ipak u Šibeniku, kad se bude konstituirala nova obćinska uprava.

Opretno društvo Bovi-Campoggi imalo bi započelo niz svojih predstava u mjestnom kazalištu „Mazoleni“ drugim božićnim blagdanom. Doznajemo, da je zato nastojala kazališna uprava, te da samo još očekuje potpisani ugovor. Javit ćemo, netom doznajemo, koliko će se ovdje društvo zadržati i koje će novosti predstavljati.

„Šibenska Glasba“ udarati će sutra u nedjelju, na 11 1/2 sati pr. podne na obali. Program koncerta je baš biran.

Slomio ruku. Njeki Suško iz Drništa poklono je niz pločnik na Gorici i pao je tako nesretno, da je slomio ruku. Na mnogim mjestima u našem gradu je za kišovitih vremena veoma pogibeljno hodati, pa bi preporučili, da njeko pločnike dobro natuča, a nizmričice da na prikladni način izravna.

Nesreća pri radnji. Sa armature na novom pročelju monastirske crkve domenicanka, koja se iznova gradi, pao je na 29. o. m. zidjar Šoljat iz Rieke i te tako nesretno, da se je odmah onesvjestio. Bio je ponesen u bolnicu, ondje se još nalazi u pogibljivi život.

Treće zasjedanje porote kod našeg okružnog Suda započelo je dne 27/11. razpravam proti Ivanu Košanu Lukinu iz Šibenika, radi zločina ubojstva. — Bio je osuđen radi prekoračenja nužde obrane na 5 mjeseci zatvora.

Branio ga je Dr. Krstelj. Dne 28. i 29. studenoga sudila je porota Božići Bura p. Šime radi čedomorstva i Jozi Ivkoviću Antimu iz Vaćana, radi sudjelovanja pri tom umorstvu.

Ona je bila osuđena na 8 godina teške tamnice a on je bio riešen. Branitelji bijahu Nikola Subotić i Dr. Mazzoleni.

Dne 30/11. sjedio je na obtaženičkoj klupi Marko Belak p. Nikole iz Vrsna tužen radi umorstva. — Bio je osuđen za ubojstvo na 8 godina teške tamnice.

Branio ga je Dr. Bakotić. Velika je posla imao branitelj Dr. Pini dne 1/12. da obrani Badžina Matu Ivanova, koji je ono nedavno pokušao da izvri poroznu vertajnovau. Tomu prefiganom kradljivcu istom je 19. godina. Da se donekle izpriča bio je potvorio sudionikom poslužnika Kojuzdžića, ali je na jućerašnjoj razpravi opozvao svoju zloćinsku potvoru. — Bio je osuđen na 4 godine teške tamnice.

U ponedjeljak počimlje znamenita razprava proti učitelju Krnjiću.

Poroti predsjedaju okružni predsjednik i savjetnik Benković.

Izpubljeno. Prekojućer je bio u Šibeniku izgubjen jedan listovni omot sa unutri po deveterici potpisanim ali nepopunjenom njenicom, koja je imala na sebi pečat vodičke carinare i biljeg od 8 K. U istom pismu bilo je 260 K. Tko je ove stvari našao neka se prijavi Uredništvu i bit će dotično nagrađen.

Odkrića popa Vusio. U tršćanskom „Il sole“, piše poznati Vusio o tom, kako mu je jedna ličnost najviših krugova povjerila misiju, da u našem narodu utre put za pripojenje Dalmacije i Bosne Ugarskoj. U tu svrhu da mu je ta ličnost stavljala na raspolaganje „budu koju svotu, pa i milijun kruna, a da mu ne treba pomagati računati“. Da se je ta ličnost obratila njemu, a ne kojem zastupniku ili komu drugomu samo za to, „jer da bi samo on, pop Vusio, sa njegovom neporočnošću karaktera, u misiji imao uspjeha“.

Vusio pripovijeda na dalje, da se bio dao na tu misiju pišući u „Il sole“, ali kasnije, da se pokajao, jer da se bojao, da bi možda izdao domovinu.

Gosp. pop Vusio je dakle imao u ruci milijun kruna i odbio ih, a dao se je u službu „Gross-Oesterreich“ onako iz ljubavi, mukto! Zar ne, da je Vusio junački karakter? Ali što onda, kad bi ova sva odkrića Vusiova bila samo narućena? Kad bi Vusio bio plaćenik kamarile? Ta, Vusio i milijun kruna! Vusio i hrvatski narod! ta to je, da se nasmiješ.

Prozračanje. Svake Subote ponavlja se ovaj nemio prizor. Na buljake nevoljnih prosjaka svake vrsti obilazi gradom i varoši, očekujući čnaž nević milostinje, što im gazda dariva. Prosjaci, koji su većinom stari, a uz to i goli i bos, pobuduju sažaljenje, videć ih, kako se o stapu potućaju pri svakim hladnim vremenima. U ostalom ovako obilazne gospodskih pragova, ostatak je starijih zemana, koje bi trebalo napustiti. Uvjereni smo, da ni same gazde ne misle ovim više pokazati svoju darežljivost prema nevoljnicima, da bi se i onako neznatna. Mi smo mišljenja, da je se ovome najbolje doskoćilo, kad bi dotičnici mjesечно odredili svotu po svojoj volji i predali je jednom odboru, koji bi uručio prosjancima ovi milostinju, Siromasima bi korist bila jednaka, ako ne i veća, a muka daleko manja. A što je glavnije, pristidili bi se nenili prizori, kojima smo često otevidi.

Seigerskoto otevidi. „Hrvatstvo“, ono, koji je — po riećima Dra Vrhbanica — subvencionirano od Khenovske vlade, i još zabada u nas. Nije nas brig. „Hrvatstvo“ nema druge zadaće, nego da denuncira domaće ljude i da izazivlje. „Hrvatstvo“ nije ni do hrvatstva, ni do vjere, njemu je do smutnje, do farizejskih smutnji. Napadali smo pisanje Jezuita, a prigovarali smo i rimskoj kuriji, što u pogled glagolice slušu Jezuite i neprijatelje našeg naroda. To ćemo i unapred činiti, kad se bude o našem pravu onako pisalo. Tim niti smo napadali na koji crkveni red, niti na hierarhiju crkovnu, niti na dogmate. Ako je plaćenikom „Hrvatstvu“ do smutnje, nije nami i, u koliko možemo, čuvamo se. U ostalom, od kad je „Hrvatstvo“ postalo naš tutor, da smo mu dužni javiti svećenike, koji nisu odbili naš list? Ali neka zna, javljamo mu, da naš list ne prima Don Marko Vezić i da nam ga je odbio Don Lovro Dragičević. A to je nami na diku... —

Još jedno. Mi nevjertujemo, da one gluparije o nami u „Hrvatstvu“ piše tko iz Šibenika i kažemo „Hrvatstvu“, da izmišlja, da vara sve dok ne imenuje tobožnjeg svog amošnjeg prijatelja. A da „Hrvatstvo“ zna varati, to je pokazalo još prije neg se je rodilo. Furtim... fursimaši... postalo je oznakom posve niskih stvorova.

Na prikaz primili smo sa zahvalnošću: „Ogleđi“ — studije impresije — od A. G. Matoša. — „Zdravstvo spolnog života“ od Dr. Frana S. Gudruma, te „Dalmacija“ od Dr. Havassa Rezsö. Na Matoševu ogledu osvrnut ćemo se, bude li nam moguće, u kojem od narednih brojeva. — Knjiga „Zdravstvo spolnog života“ ne treba preporučiti, jer joj važnost očituje sam naslov.

NAŠE BRZOJAVKE

ZAGREB, 2. Na sabor je stigla zamolba suda, kojom se traži izrućenje zastupnika Tuškana, Vinkovića i Harambašića radi veleizdaje, koju da su počimili u jućerašnjim izjavama. — Listovi većine denunciraju oporbu, da je antidemokratska. Frankovo „Pravo“ ide na ruku vladi izjavljjuć, da Starčević nije nikada napustio legitimitet i da je uvijek naglasivao vjernost dinastiji. — Jućer govorio ban kritizirajuć riešku resoluciju.

BEČ, 2. Govori se, da je Vladar odlučio povjeriti koalicijski sastav kabineta.

PETROGRAD, 2. U Poljskoj je dignuto obsadno stanje, buna vojnika se sve više razširuje.

MADRID, 2. Ministerialna kriza je u teku, te je ministerstvo odstupilo.

CARIGRAD, 2. Konferencija odaslanika velevislasti odlučila je, da demonstrirajuće brodovlje zaposjedne Lempos i Imbros.

PORUKE UREDNIŠTVA

Dr. Ilija Abjančić — Vinković. — Vjerujte nam, da je najveća naša narodna nesreća, što kod nas ima plitkih i zanešenih glava, kojima Dr. Josef Frank može služiti kao uzor Starčevićeve politike. Nami se čini da ste i vi jedan od tih slepih sledbenika, pa vam to i priznamo javno, jer znamo da čeno Vam s otim učiniti veliku uslugu. Pravi sledbenici Dr. Josefa dobro dolaze kamarilji i Khuenovoj vladi. Ako na tom putu uztrajate, još možete postati nadlicnikom. Bog bio s Vami!

G. Artur Portuda — Pag. — Vašeg oglasa ne možemo nikako naći. Budite tako dobri, pa nam pošaljite drugi i bit će Vam odmah udovoljeno. Živiti!

Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik: VLADIMIR KULIĆ
Tiskarnica Ivan Stagliatiz — Šibenik.

JAVNA ZAHVALA

U teškoj žalosti, što me zadesila smrću moje premile majke

KATE ud. FULGOSI

mnogi se sjetitše mene i pokojnice bud riećima utjehe i djelima saučesća, bud sudjelovanjem sprovodu i počašću njene uspomeno raznim doprinosima u dobrotvorne svrhe. — Op srca zahvaljujem m. p. fra Stanku Firiziju sv. koji se pokojnici pružio sve utjehe naše sv. vjere.

Osobito hvala hrv. muzičnom društvu „Kolu“, koje mi je varenudnom podporom priteklo u pomoć, da se tim odužni za onu revo službu, koju je mila pokojnica vršila, kao čuvarica društva.

U Šibeniku, dne 27. studenoga 1905.

Suerin Fulgosi
za se i za svoju.

Tko želi kupiti dobrih i zdravih korenjaka prve vrste, amerikansko loze Murveder < Rupestris za zemlje ilovače ili gnjilovače suhe i mokre, neka se obrati potpisanoem. — Cijena hiljadi korenjaka 50 kruna.
IVAN MARAS
VODICE (DALMACIA).

Traži se jednog dječaka od 12—14 godina kao naučnika za jednu tvornicu. — Obratit se našem uredništvu.

Traži se odmah nekoliko zdravih i snažnih dječaka kao naučnika kod potpisanoem. - Rok poučavanja traje 3 godine. — JOSIP BERGOCH, mehanik, ŠIBENIK.

LOZE

dalmatiuske, navrtnice na amerikanskoj podlozi, pripravlja za jesen g. 1906. za okuženo područje

PEČENKO I DRUG Komen - Primorsko.

Ciene su:
Navrteci na rupestris monticola 1000 km. K 120
" " aramon < rupestris b. l. " " 140
" " riparia < rupestris " " 140

Narućbe primaju se do 31. siećnja g. 1906. - Sa narućbom zahtjeva se 20% kapare.

Tko želi baš svoju lozu, može poslati poštom mladike srećnje debeljine.

VAŽNO ZA DJECU!

Jedan od najboljih načina, da se dječaka sačuvaju zdrava, da im se poboljša krv i ojačaju pluća jest davati im više puta na dan meda, ili sama, ili s kruhom i s mliekom. — Preporuča se i starijima proti nazebam.

Čista naravsko meda po 60 novć. klg. može se dobiti samo kod

Vladimira Kulića.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

—(Centrala u Dubrovniku i Podružnica u Zadru)—

obavlja sljedeće poslove:

Prima novac u svrhu ukamatacija na uložnice i blagajničke doznačnice, te uz potvrde na tekući ili na ček račun.

Preuzima vrijednosne papire i ine vrijednote u pohranu. Preuzima u svrhu naplate njužnice, naputnice i čekove za našu državu i za inostranstvo.

Daje predumove na vrijednosne papire, zlatni i srebrni novac i robu.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire i vrijednote, naročito sve vrste državnih i privatnih srećaka, državnih zadužnica, željezničkih i industrijalnih papira, založnica prioritetnih obveznica, inostranskog novca u papiru, deviza, zlatnog i srebrnog novca naše zemlje i inostranstva.

Unovčuje izvučene srećke, zadužnice i dospjele kupone, te nabavlja nove kuponske arke. Provodja osiguranje proti tečajnom gubitku izričanih srećaka i zadužnica.

Obavlja vinkulacija i devinkulacija svih vrsti vrijednosnih papira, polaže vojničko-zemljopisne i sve druge jamčevine u vrijednosnim papirima, te provodja konverzije.

Izvršuje isplate na svim mjestima naše i drugih država, te izdaje kreditna pisma.

Eksciptira mjenice, naputnice i kupone vrijednosnih papira. — Prodaje promese za sva vučenja. — Obavlja besplatno reviziju svih srećaka naše države i drugih u njoj dozvoljenih. — Osim toga obavljat će i sve ostale transakcije, koje zasjecaju u bankovnu struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve potanje obavijesti daje rado usmeno i pisмено.

Hrvatska Vjeresijska Banka (Podružnica Šibenik).

Jadranska Banka

u Trstu

Bankovne prostorije u ulici Nicolò Macchiavelli, br. 26.

započela je svoje poslovanje, te

obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predumove na vrijednosne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote, i unovčuje kupovne i izričane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavnijsa tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjerjesie uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

VELIKO SKLADIŠTE POKUŠTVA

A. DELFIN

ŠIBENIK (Glavna ulica)

obskrbljeno je raznim krasnim okvi-

rima, ogledalima i tapecarijom. —

Velika izradba - narodnih škrinja -

Naručbe se izvršavaju najvećom

točnošću. Cijene umjerene uz najpo-

voljnije uvjete. o o o o o

Drogarija Vinka Vučića Šibenik

(prije A. Junakovića)

preporuča svoj bogato obskrbljeni dućan raznim ljekovitim mirodijama, predmetima iz gume, svakovrstnim mineralnim vodama, velikim izborom najfinijih parfima i predmeta nuždskih za bolesnike.

JEDINA HRVATSKA TVORNIČA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Svoj k svome! — POZOR! — Svoj k svome!

Častim se javiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bratovštinama, da sam otvorio u ovom gradu.

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA.

Kod mene dobit se mogu izvrstne, a već od mnogih priznate u svim veličinama **svieće od pravog pčelinjeg voska**, kao i finog crkvenog tamjana.

Svaka i najmanja naručba p. n. mušterija prima se najspretnije, te se obvezujem obaviti njihove naloge u što kraćem roku, obvezom najpomijsie izradbe i uz najpovoljnije uvjete.

S velepoštovanjem

VLADIMIR KULIĆ

Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNIČA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

U knjižari IVANA GRIMANI-A mogu se dobiti najljepši i svojim sadržajem najzanimiviji koledari za godinu 1906. kao:

	Cijena K 2:—
„Zabavni Koledar“	1:—
„Hrv. Vojnički Koledar“	—:90
„Veliki Marijin Koledar“	1:—
„Šarani svjetski Koledar“	—:40
„Novi šaljivi slik. Koled.“	—:40
„Danica“ Ljetopis društva Svetogjer.	—:50
„Ciril i Metod Koledar“	—:60
„Djački Koledar“	—:50
„Gospodar i vinog. Kol.“	—:50
„Jelačić“ HRVAT. VOJNIČKI KOL.	—:50
„Prijatelj Naroda“	—:40
„Pučki zagrebački kol.“	—:20
„Šošter Koledar“	—:20
„Šošter zagreb. kol.“ (stari)	—:50
„Sreć Isusovo“	1:60
„Šumarski koledar Hrv.“	—:60
„Živila Hrvatska“ koledar	—:60
„Kal. Sreć Isusova i Marij.“	—:60
„Zvekan“ Humoristički koledar	—:60
„Zvonimir“ Hrv. Ilustr. Koledar, tjedno uredovnik, poslovnik i zabavnik	1:60
„Marjan“ Splitski Almanah	—:50
Bloek dnevni i tjedni koledari:	
„BLOEK DNEVNI KOLEDAR“ sa prostorom za bilješke	1:20
„TJEDNI KOLEDAR“	1:40
Njemački koledari:	
„AGRAMEER 20 KR. KALENDER“	—:40
„AGRAMEER BOTE“	—:80
„FLIEGENDE BLÄTTER KALENDER“	1:20
„DER WIENER BOTE ILLUSTR. KAL.“	—:70

Seaki trgovac, koji ne oglašuje svoju robu, ustupa mjesto svojim takmacima, koji oglašuju.

Za božićno drvo

— naći ćete —

u dućanu IVANA RUDE
Glavna ulica - ŠIBENIK

svakovrstnih nakita: zlatnih i srebrnih zvijezda, zvijezda repatica, lančića, vrpca, trakova, krugljica, grozdova, sjajnih i raznobojnih oblica, anđelića, ptičica, pa krasnih svjećica sa svojim stalcima za pričvršćavanje uz drvo, — sve to u raznim veličinama; onda još pamučnog neizgorivog sniega, praskavih svjećica i bezbroj drugih sitnica, kojima se razkošno, a ipak uz najumjereniji trošak može okititi božićno drvo.

Vanjskim naručiteljima šalje se roba pouzecom, ali se prima natrag sve, što im se slučajno ne dopane.

PROTI SLABOĆI DJECE I ODRASLIH
proti plućnim bolestim, žlijezdama, škrofolozi itd.

Prirodno bakalarovo ulje

CLARKSON BR. 5

zgotovljeno u Newfoundland-u

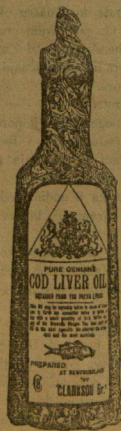
Ovo bakalarovo ulje, koje propisjuju prvi medicinski auktoriteti, mora se svim do sada poznatim vrstnim predpostaviti; te i radi lake probave i ugodnog ukusa veoma je preporučeno u svim onim slučajevima, u kojim liečnik želi postići okrjepu celog organizma, kao i povišenje tjelesne težine, poboljšanje sokova i čišćenje krvi.

— Čuvat se treba od naličnosti. —

Zahtjevati se mora naročito CLARKSON BR. 5 ULJE OD BAKALARA.

— Cijena za svaku flašu Kr. 2. —
— Sandučić od 6 flaša Kr. 10. —

Glavno skladište za Dalmaciju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu: C. RUGGERI, Ljekarna k sv. Antii od Padue ŠIBENIK.

MAJROLI I MAJETTINIJI
ŠIVANI STROJEVI o o o o
„SINGER“ o o
MAJNOVIJIH SISTEMA o o o

DOBIVAJU SE SAMO U SKLADIŠTU
ŠIVANIH STROJEVA „SINGER“
IVAN GRIMANI - ŠIBENIK

Štovanom občinstvu preporučujem upotrebljavanje **MAGAZINOVE SMREKOVAČE**,

koja okrjepiljuje želudac, razgrijava živce, zaustavlja proljev i lieči od groznice, tifusa, hunjavice i t. d.

Samo čista, odlikovana „Smrekovača“ dobiva se kod distileura

RISTA P. MAGAZINA
Šibenik (Dalmacija).

Širite „Hrvatsku Rieč“

Ti nećeš naći nikada

boljeg i uspješnijeg medicinskog sapuna do davno prokušanog

BERGMANNOVA LIER-MLIEČNOG SAPUNA

(LILLENMILCHSEIFE)

od Bergmannä I dr., Teitschen na/L, kojim se njeguje koža, kojim se osobito uklanjaju s nje ljetne pjeglice i s kojega lice dobiva nježnu boju.

Predplatno komad 80 para u Drogariji Vinka Vučića - Šibenik.

Zlatarija Antuna Vučića

Šibenik (Glavna ulica)

Izbior svakovrstnih zlatnih i srebrnih predmeta, kao i dragocjenih kamenja. — Kupuje staro zlato i srebro uz najvišu cijenu. — Veliki izbor liepih galantarija pravog kinežskog srebra.

Skladište svih vrsti stakala za uzdržanje i poboljšanje vida, finih dalekozora, toplomjera, tlakomjera itd. — Primaju se i popravci uz najumjerenije cijene.